

Dr. Cserépi Judit*:

Mire figyeljünk az online kereskedési platformoknál?

Valószínűleg mindenki vágyik rá, hogy több pénze legyen. A mindennapi takarékoskodáson túl mindig kérdés az is, hogy hogyan lehet kisebb-nagyobb vagyona szert tenni. Számos olyan cikk lehet találkozni az interneten vagy a közösségi médiában, amelyben sikeres emberek mesélik el meggazdagodásuk történetét. Akár egy linket is találhatunk mellette egy olyan befektetéshez, ami a várva várt gazdagság kapujának kulcsát kínálja: néhány tízezer forint befektetésével rövid idő alatt nagy hasznot ígér. Az ilyen online kereskedési platformok azonban nemcsak a nyereség ígéretét hordozzák, de számos kockázatot is.

Az online kereskedési platformok az utóbbi időben gombamód megszorodtak. Sok bel- és külföldi szolgáltató kínál lehetőséget arra, hogy felületükön olyanok is próbára tegyék magukat például a forex és kripto piacon, akik korábban nem merték. Mivel az átlagfogyasztó általában a nehezen megspórolt pénzét szeretné befektetni, mindenképpen szükséges előtte megismernie a platformot és a kínált lehetőséget.

A Magyar Nemzeti Bank honlapján számos jó tanács és figyelmeztetés olvasható az ilyen ügyletekre vonatkozóan. A befektetés mögött álló cégről, a szerződési feltételekről, a kereskedési szabályokról is fontos tájékozódni, hogy ne érje később meglepetés az embert. Azt is figyelembe kell venni, hogy a magas megtérülést ígérő ügyletek általában magasabb, sokszor jelentős kockázattal is járnak. Azt sem árt tudni, hogy az adott platformot külföldi vagy belföldi cég üzemelteti, hiszen egy esetleges pénzügyi fogyasztói jogvita esetén az MNB által felügyelt céggel szemben eljárhat az MNB mellett működő Pénzügyi Békéltető Testület (PBT), azonban külföldi cég esetén előfordulhat, hogy nem.

A PBT csupán olyan külföldi pénzügyi szolgáltatóval szemben járhat el, amely az Európai Gazdasági Térség (EGT) egyik tagállamában rendelkezik székhellyel, illetve, ha úgy nyilatkozik, hogy a PBT eljárásának és kötelezést tartalmazó határozatának aláveti magát. Amennyiben az adott pénzügyi szolgáltató erről felhívás ellenére nem nyilatkozik, vagy nem veti alá magát az eljárásnak, akkor a PBT nem tudja lefolytatni az eljárást, és a kérelmet el kell utasítania. Ilyenkor az EGT-n belül a megfelelő FIN NET tag testülethez fordulhat az ügyfél kérelmével, vagy ügye áttételét kérheti.

A FIN NET egy olyan, az EGT-n belüli alternatív vitarendezési fórumokat összefogó hálózat, amelynek a PBT is tagja. A hálózat tagjai egymással együttműködve próbálják meg a határon átnyúló vitákat kezelni. Ha a bepanaszolt pénzügyi szolgáltató nem rendelkezik az EGT-n belül székhellyel, telephellyel, akkor sajnos a PBT nem rendelkezik hatáskörrel az eljárásra és valószínűleg egyik FIN NET tag sem.

Annak ellenére, hogy nagyon sok cég legálisan nyújt szolgáltatást az online platformokon, elszaporodtak olyanok is, amelyek csak másolják a legálisan működő online kereskedési szolgáltatók honlapjait azt a téves képzetet keltve, hogy a fogyasztó egy ismert cég honlapján adja meg az adatait és „kereskedik”. Holott egy csaló honlapon teszi meg mindezt. Néhány online kereskedési platformok viszont nem is törekszik arra, hogy legális szolgáltatónak nézzen ki, hanem valószínűleg látszó csaló platformot hoz létre.

E csalások közös tulajdonsága, hogy ezek a platformok nincsenek kapcsolatban tényleges piacokkal, nem igazi, hanem átermékeket, álinformációkat jelenítenek meg. Azt a látszatot keltik a fogyasztóban, hogy ténylegesen befekteti a pénzét, látja a grafikonokat és befektetéseit online fiókjában. A korábbi látszólag nagyon „sikeresek befektetések” miatt egyre nagyobb összegek befektetésére érez késztetést az ügyfél. Sok esetben e cégek képviselői akár még telefonon, e-mailben vagy más egyéb online kommunikációs csatornákon keresztül további pénzeszközök átadására is biztatják a gyanútlan befektetőt. Vannak olyan esetek, amikor évekig nem veszi észre a fogyasztó, hogy csaló oldalon regisztrált és fektetett be.

Az áldozatok általában akkor fognak gyanút, amikor megpróbálják kivenni a pénzüket. Először ez csak problémásnak fog tűnni, végül pedig egyáltalán nem fog sikerülni. Ekkor szembesülnek azzal, hogy csalás áldozatai lettek. Megpróbálnak az online kereskedési platformot üzemeltető céghez fordulni, ami legtöbbször azért fullad kudarcba, mert nem is lehet azonosítani a platform mögött álló céget, vagy pedig az offshore működtetésű, és teljességgel elérhetetlen. A csaló cég ellen általában rendőrségi feljelentést tesznek az áldozatok.

Mivel az adott online kereskedési platformra általában átutalással vagy bankkártyás tranzakcióval töltöttek fel pénzt, nem maradt más hátra számukra, mint egy pénzforgalmi szolgáltatóhoz fordulni. A PBT-hez benyújtott kérelmek tapasztalatai alapján a fogyasztók egy része ilyenkor vagy a saját bankjához fordul jogorvoslatért, vagy pedig az egyes utalásokat, bankkártyás tranzakciókat fogadó bankhoz, vagyis a tranzakciók kedvezményezettjének bankjához. A kérelmezők ilyenkor a saját vagy a kedvezményezett bankjának a felelősségét keresik abban, hogy csalás áldozataivá váltak. Álláspontjuk szerint a bankoknak tudniuk kellett volna, hogy csalók számlájára kerülnek az átutalt vagy bankkártyás tranzakcióval teljesített összegek.

Ha a kedvezményezett bankja ellen indítják meg az eljárást, a PBT sajnálatos módon nem is tud eljárni, hiszen ezekben az esetekben nincsen pénzügyi fogyasztói jogviszony a kereskedő bankja, illetve a kérelmező között. Jellemző, hogy a sok tranzakció nem is a platform, hanem több cég bankszámláján vagy akár magánszemélyek bankszámláján kötött ki anélkül, hogy a „befektető” ezt észlelte volna.

A saját bankszámláját vezető pénzügyi szolgáltatóval szemben is nehézségekbe ütközik az érdemi jogorvoslat, hiszen ezeket a tranzakciókat szinte minden esetben maga a kérelmező kezdeményezte, akarta és hagyta jóvá. Csak utólag, akár évekkel később gondolta meg magát, miután rájött arra, hogy csalás áldozatává vált. Ekkor már nem igazán van esélye annak, hogy ilyen módon visszaszerezze a pénzét. Ezeknél az eseteknél – ahogy valamennyi pénzügyi ügyletnél is – ezért fontos a későbbi kármentés helyett a tájékozódás, megelőzés.

Mit tehetünk a megelőzés érdekében? Szánjunk időt a platform szolgáltatójának megismerésére mielőtt üzleti kapcsolatba lépünk vele. Fontos, hogy megnézzük, hogy a belföldi szolgáltató rendelkezik-e az MNB engedélyével, a külföldi szolgáltató pedig az illetékes felügyeleti engedéllyel. Annak is nézzünk utána, hogy külföldi felügyelet és az MNB honlapján található-e adott céggel szemben figyelmeztetések. Legyünk tisztában azzal, hogy ha nagy hasznot ígér egy befektetés, akkor azzal akár nagy veszteséget is szenvedhetünk! Minden esetben előre olvassuk el a szerződéses feltételeket és a kereskedési szabályzatokat.

Legyünk tisztában azzal is, hogy hol lehet kezdeményezni panaszeljárást, illetve annak sikertelensége esetén mely alternatív vitarendezési fórumhoz vagy felügyeleti szervhez fordulhatunk. Ez utóbbi kifejezetten külföldi pénzügyi szolgáltatók esetén fontos. Semmiképpen ne adjuk meg kártyaadatainkat, ne töltsünk le elektronikai eszközeinkre távoli elérést biztosító szoftvereket. Átutaláskor vagy bankkártyás tranzakciónál figyeljünk arra, hogy ki a kedvezményezett. Legyen gyanús, ha ismeretlen személy vagy cég számlájára kérnek utalást, vagy ha a tranzakciót jóváhagyó kódot tartalmazó sms-ben a tranzakcióhoz nem köthető kedvezményezett neve vagy tranzakció típus szerepel.

Érdemes a hivatalos, felügyeleti honlapokon kívül az interneten is rákeresni az adott szolgáltatásra, szolgáltatóra. Hasznos információkat szerezhethetünk például fórumokon, egyéb weboldalakon, egyéni tapasztalatokat, véleményeket keresve. Ha mindenképpen az online kereskedési platformokat választjuk, akkor feltétlenül megbízható céget keressünk. Ne kerülhessenek bűnözők kezébe a hosszú évek alatt összegyűjtött megtakarítások, a nyugdíjas évekre összekuporgatott pénzek.

**A szerző a Magyar Nemzeti Bank mellett működő Pénzügyi Békéltető Testület tagja*

„Szerkesztett formában megjelent 2023. március 1-jén az Origo.hu oldalon.”